

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Διαχρονική
υποεκπροσώπηση
παρά τα βήματα προόδου

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Η ισότιμη συμμετοχή και συνεισφορά γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς της οικονομίας είναι ένα ζήτημα κοινωνικό, πολιτικό και αναπτυξιακό που αναγνωρίζεται διεθνώς ως μεγάλο διακύβευμα για τις σύγχρονες κοινωνίες. Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι η περιορισμένη εκπροσώπηση των γυναικών σε διευθυντικές θέσεις χαρακτηρίζει σχεδόν όλους τους τομείς της οικονομίας, χωρίς να αποτελεί εξαίρεση το σύστημα έρευνας και καινοτομίας.

Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν ορίσει το 2030 ως το έτος ορόσημο για την επίτευξη της ισότητας των φύλων (**Planet 50-50 by 2030**). Σύμφωνα με την πρόσφατη έρευνα **Women in the Workplace 2022** που διεξήγαγε η McKinsey, **το μεγαλύτερο εμπόδιο που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην καριέρα τους εντοπίζεται στην εξέλιξή τους σε διευθυντικές θέσεις**, καθώς πολύ συχνά παραμένουν στάσιμες σε θέσεις που δεν αντιστοιχούν στις ικανότητες και τα προσόντα τους. Για παράδειγμα, σύμφωνα με το **Global Gender Gap Report 2021** του World Economic Forum, στη χώρα μας οι γυναίκες ηλικίας 25-64 ετών με πανεπιστημιακή εκπαίδευση υπερβαίνουν το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών, ωστόσο, η αναλογία τους σε διευθυντικές θέσεις παραμένει χαμηλή. Τα στοιχεία της πρόσφατης έκδοσης **SHE figures 2021** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στην οποία το ΕΚΤ παρέιχε τα στοιχεία για τη χώρα μας, δείχνουν ότι, αν και μειώνεται το χάσμα μεταξύ των φύλων στην εκπαίδευση, **παραμένει η υποεκπροσώπηση των γυναικών στο οικοσύστημα της έρευνας και καινοτομίας στην Ελλάδα.**

Για να αντιμετωπιστεί αυτό το χάσμα, υπάρχουν αρκετές **πρωτοβουλίες** σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας και της ανάληψης διευθυντικών θέσεων σε εταιρείες. Ειδικότερα στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας, η ισότητα των φύλων και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην ίδια την έρευνα αποτελούν βασικές προτεραιότητες για την επίτευξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (**European Research Area**) και οριζόντιο στόχο του χρηματοδοτικού προγράμματος **Horizon Europe 2021-2027**.

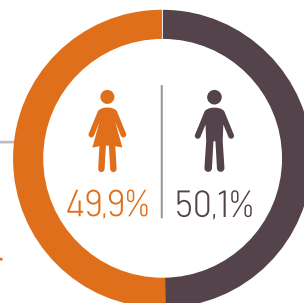
Στατιστικά στοιχεία για τον ρόλο των γυναικών στην Έρευνα και Ανάπτυξη και τις καινοτόμες επιχειρήσεις

Στο **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των φύλων 2021-2025**, το ΕΚΤ αναγνωρίζεται ως ο φορέας που συστηματικά παρέχει τους δείκτες για τη συμμετοχή των γυναικών στην Έρευνα και Ανάπτυξη. Οι δράσεις του ΕΚΤ που αφορούν την τεκμηρίωση, πληροφόρηση, συμβουλευτική και δικτύωση για την υποστήριξη της συμμετοχής των γυναικών σε ερευνητικά έργα, την ανάπτυξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας και την προώθηση της καινοτομίας ξεκινούν ήδη από το 2007, όταν πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά εκτεταμένη **καταγραφή των Ελληνίδων ερευνητριών**.

Στην **πρόσφατη έκδοση του ΕΚΤ** για τη συμμετοχή των γυναικών στην Έρευνα και Ανάπτυξη στην Ελλάδα παρουσιάζονται στοιχεία για τις κατόχους διδακτορικών, για αυτές που εργάζονται σε φορείς και οργανισμούς έρευνας και ανάπτυξης, και για όσες συμμετέχουν σε ερευνητικά έργα και δράσεις.

Τα μερίδια των δυο φύλων στους νέους διδάκτορες παρουσιάζουν κάποιες διακυμάνσεις, αν και γενικά παρατηρούμε μια ισοκατανομή, όπως για παράδειγμα δείχνουν τα στοιχεία για όσες και όσους απόκτησαν το διδακτορικό τους το 2021.

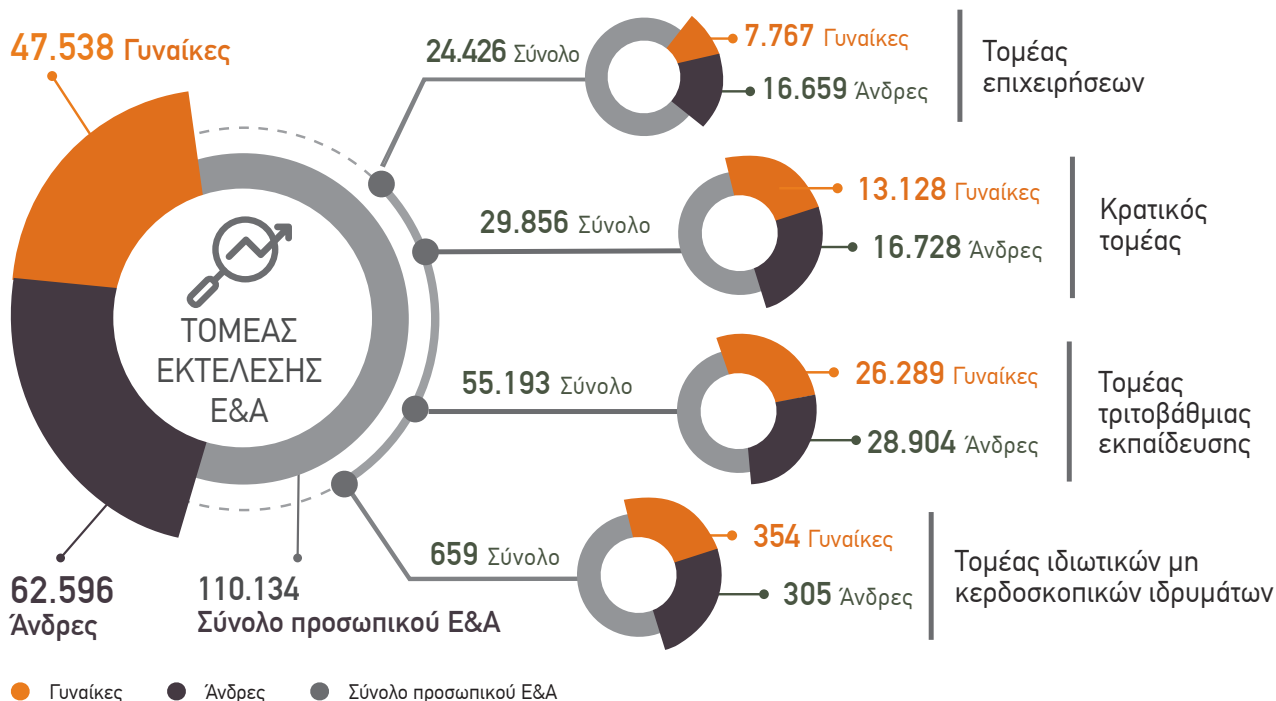

Νέοι διδάκτορες, 2021

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έκδοσης **SHE figures 2021**, η συμμετοχή των γυναικών στη βαθμίδα Γ της ακαδημαϊκής ιεραρχίας (Επίκουρος Καθηγητής) είναι 36,7% ενώ στη βαθμίδα Α, του Καθηγητή, μειώνεται σε 22,3% (οι αντίστοιχοι ευρωπαϊκοί μέσοι όροι είναι 46,6% και 26,2%). Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι **το ποσοστό των γυναικών που φτάνουν στην ανώτατη βαθμίδα της ιεραρχίας είναι σχεδόν υποδιπλάσιο από το ποσοστό αυτών που βρίσκονται στη βαθμίδα Γ**.

Από την άλλη, βλέπουμε μια **αρκετά θετική εικόνα στην αντιπροσώπευση των γυναικών στο προσωπικό που απασχολείται στο ελληνικό οικοσύστημα Έρευνας και Ανάπτυξης (Ε&Α)**. Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία για το 2020, από τους 110.134 εργαζόμενους στην Έρευνα και Ανάπτυξη (Ε&Α) οι 47.538 είναι γυναίκες (43,2%), με την Ελλάδα να κατατάσσεται 7η μεταξύ των 27 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξετάζοντας το ερευνητικό προσωπικό, που για το 2020 ήταν 72.234 άτομα, το ποσοστό των γυναικών ήταν 38,8%, κατατάσσοντας την Ελλάδα στην 10η θέση των χωρών της ΕΕ. Οι διαφοροποιήσεις που καταγράφονται ανά τομέα εκτέλεσης Ε&Α παρουσιάζονται στο γράφημα που ακολουθεί.

Προσωπικό E&A (αριθμός ατόμων) ανά φύλο και τομέα εκτέλεσης E&A, 2020

Στην περίπτωση μιας σειράς εθνικών δράσεων υποστήριξης νέων ερευνητών, που χρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, οι γυναίκες καταγράφουν υψηλά ποσοστά συμμετοχής. Πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι δράσεις υποστήριξης υποψήφιων διδακτόρων, όπου το μερίδιό τους φτάνει το 60,5%. Στην περίπτωση όμως των δράσεων ενίσχυσης διδακτικής εμπειρίας, οι γυναίκες υπολείπονται των ανδρών σε όλα τα υπό εξέταση ακαδημαϊκά έτη.

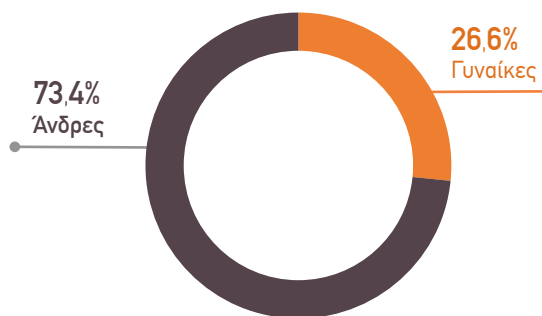
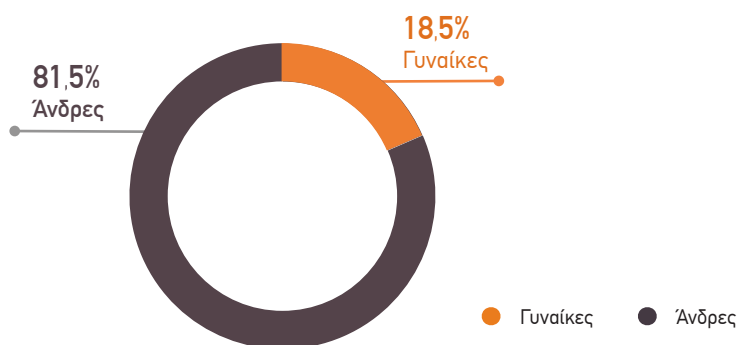
Σε **προηγούμενη έρευνα του ΕΚΤ** για τις γυναίκες στην E&A παρουσιάζονται στοιχεία και για τους Έλληνες και τις Ελληνίδες υπότροφους του European Research Council (ERC) την περίοδο 2014-2020. Σε αυτήν το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών διαμορφώνεται στο 27,6%, με διακυμάνσεις ανά έτος. Στις δράσεις Marie Sklodowska Curie (MSCA), πάλι για την περίοδο 2014-2020, το συνολικό ποσοστό της συμμετοχής των γυναικών είναι μεγαλύτερο από αυτό των υποτρόφων του ERC φτάνοντας το 37,9%.

Τέλος, **η έρευνα του ΕΚΤ** για την καινοτομία στις ελληνικές επιχειρήσεις την τριετία 2018-2020 κατέγραψε την εκπροσώπηση των δυο φύλων στα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων ή/και τους ιδιοκτήτες καινοτόμων επιχειρήσεων. Τα στοιχεία δείχνουν ότι **μόνο μία στους τέσσερις ιδιοκτήτες ή μέλη Διοικητικών Συμβουλίων είναι γυναίκες. Στις μεγάλες επιχειρήσεις η εκπροσώπηση των γυναικών είναι ακόμα μικρότερη**, καθώς μόνο μία στους πέντε είναι ιδιοκτήτρια ή μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου (18,5%).

Μέλη Διοικητικών Συμβουλίων
ή ιδιοκτήτες μεγάλων
καινοτόμων επιχειρήσεων

Μέλη Διοικητικών Συμβουλίων
ή ιδιοκτήτες μικρομεσαίων
καινοτόμων επιχειρήσεων

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρά τις εξαιρέσεις και τα επιτυχημένα παραδείγματα από γυναίκες σε θέσεις ευθύνης του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας, πολλές γυναίκες εξακολουθούν να εργάζονται σε θέσεις που δεν αντιστοιχούν στα προσόντα και τις ικανότητές τους.

Τα διαθέσιμα δεδομένα εγείρουν σοβαρά ζητήματα για την ορθολογική αξιοποίηση της σημαντικής αυτής μερίδας επιστημονικού και επιχειρηματικού δυναμικού της χώρας μας. Οι στοχευμένες έρευνες και εκδόσεις του ΕΚΤ καταγράφουν τη συμβολή των γυναικών στο ελληνικό οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας δίνοντας έμφαση στη διασύνδεση των στατιστικών δεικτών με συγκεκριμένες δημόσιες πολιτικές και πρωτοβουλίες. Με την παροχή αξιόπιστων στατιστικών δεδομένων για αυτό το τόσο σημαντικό θέμα, το ΕΚΤ συνεισφέρει καθοριστικά στον δημόσιο διάλογο, προκειμένου ο στόχος της ισότητας των φύλων να επιτευχθεί το συντομότερο δυνατό και να προωθείται συστηματικά η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες ερευνήτριες και επιχειρηματίες, ώστε να συμβάλλουν ακόμη περισσότερο στην έρευνα, την ανάπτυξη, την καινοτομία και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας μας.

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Το ΕΚΤ είναι ερευνητικός φορέας και Εθνική Αρχή του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος. Συνδέεται στρατηγικά με την ερευνητική και ακαδημαϊκή κοινότητα, τις επιχειρήσεις και τους φορείς χάραξης πολιτικής. Αναπτύσσει σύγχρονες υπηρεσίες και υποδομές για τη διάχυση έγκριτης γνώσης, την παραγωγή και διάθεση στατιστικών δεδομένων, την τεκμηρίωση δημόσιων πολιτικών, τον ψηφιακό μετασχηματισμό και τη σύνδεση της έρευνας με την οικονομία και την Κοινωνία των Πολιτών.

Οι εκδόσεις του ΕΚΤ, από τις οποίες αντλήθηκαν τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν παραπάνω είναι διαθέσιμες και ελεύθερα προσβάσιμες στον ιστότοπο metrics.ekt.gr. Σε αυτές μπορείτε να βρείτε αναλυτικά στοιχεία και διαγράμματα που αποτυπώνουν τον καθοριστικό ρόλο των γυναικών στο ελληνικό οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας.